

[เรืองจากปก]

พิงพันธุ์ เนตรรังษี

กรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ความทรงจำ ในเหตุการณ์ตุษงญอ พ.ศ. 2491

บ้านเก่าของพ่อค้าชาวจีน
(ชุมชนศักดิ์ นรารัตนวงศ์ : ถ่ายภาพ)

ต้นเดือนเมษายน พ.ศ. 2491 ร.ต.ท.ตรี สุภศิริ หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอ ระแงะ จังหวัดนราธิวาส ได้รับแจ้งข่าวจากชาวบ้านว่าเมื่อประมาณสองเดือนก่อน บณูเขากวอลูมูซึ่งอยู่ในพื้นที่หมู่ 6 บ้านตุษงญอ¹ ตำบลจะแนะ อำเภอระแงะ ซึ่งอยู่ ทางทิศตะวันตกของสถานีรถไฟตันหยงมัส โดยต้องเดินเท้าเข้าไปอีกเป็นระยะทาง ประมาณ 17 กิโลเมตร ได้มีประชาชนไทยอิสลามประมาณ 200 คน ซึ่งเดินทางมา จากท้องที่ต่างๆ ขึ้นไปปลุกเพลิงพักอาศัย ชุมนุมกันทำพิธีอาบน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้ อยู่ยงคงกะพัน

นอกจากนั้นข่าวยังแจ้งด้วยว่า ชาวบ้านเหล่านี้ฝึกการฟันดาบกับการใช้อาวุธปืนแบบทหาร โดยมีจุดมุ่งหมายจะทำการยึดพื้นที่เพื่อเรียกร้องเอา ดินแดน 4 จังหวัด (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล) ไปรวมกับประเทศมลายู² นอกจากนี้ยังมีการชักชวน พันแดงตรงกลางมีรูปพระจันทร์เสี้ยวและดาวสีขาว เป็นเครื่องหมายของศาสนาอิสลามขึ้นบนภูเขา

กวอลูมูอีกด้วย ทราบว่าตัวอาจารย์ผู้เป็นหัวหน้า ชื่อโต๊ะปาเกกาเซงกับโต๊ะปาเกเประ (มาจากรัฐ เปร็ด) ส่วนคนในพื้นที่ก็มี หะยีมะกาแล หะยีมะแซ หะยีสะเปอ็ง และหะยีกะจิ และยังมีข่าวเพิ่มเติมอีก ว่าพวกก่อการร้ายดังกล่าวกำหนดจะเข้ายึดสถานที่ สำคัญๆ ในวันที่ 20 พฤษภาคม 2491 ร.ต.ท.ตรี สุภศิริ จึงรายงานข่าวดังกล่าวไปให้ พ.ต.ต.สมาน

รูปคูปต์ ผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมา
ทราบเรื่องเพื่อทำการสืบสวนข้อเท็จจริงให้แน่ชัด

ต่อมาในวันที่ 25 เมษายน 2491 เวลาประมาณ
16.00 น. ร.ต.ท.ตรี ศุภศิริ ได้รับแจ้งจากนาย
โฮลีปัย (จีนแคะ) และนายเจ้าจันดี (จีนไหหลำ) ซึ่ง
หนีมาจากบ้านดุงชงญอว่า ในตอนเช้าวันนี้พวก
ก่อการจลาจลหลายร้อยคนเข้าใจว่าเป็นพวกที่ทำ
พิธีอบน้ำมันศักดิ์สิทธิ์บนภูเขาควอลูมู ได้บุกเข้ายึด
ตลาดดุงชงญอ ไล่ฟันปลัดอำเภอและตำรวจอีก 4 คน
ซึ่งรักษาการณ์อยู่ในตลาดวิ่งหนีเข้าป่าหายไป และ
พวกก่อการจลาจลยังได้ฆ่าคนจีน (ไม่ทราบชื่อ) ตาย
1 คน โดยปล้นเอาเงินไปอีก 2,500 บาทด้วย
ร.ต.ท.ตรี จึงรายงานทางโทรศัพท์ไปยัง พ.ต.ต.สมาน
รูปคูปต์ ผู้กำกับการฯ ที่จังหวัดนครราชสีมา ให้ทราบ
และเตรียมเดินทางไปยังที่เกิดเหตุ

ครั้นเวลาประมาณ 18.00 น. ในวันเดียวกัน
นั้น นายจรรยา ฌ สงขลา (บิดาท่านเจริญจิตต์
ฌ สงขลา) ข้าหลวง³ ประจำจังหวัดนครราชสีมาพร้อม
ด้วย พ.ต.ต.สมาน รูปคูปต์ ได้เดินทางไปยังสถานี
ตำรวจภูธรอำเภอระแงะ สั่งให้กำลังตำรวจจำนวน
30 นาย คือ

1. ร.ต.อ.บุญเลิศ เลิศปรีชา รองผู้กำกับการ
ตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมาเป็นหัวหน้า
2. ร.ต.ท.ตรี ศุภศิริ
หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอระแงะ
3. ร.ต.ต.นิมิต ปิยะธรรม
หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอบาเจาะ
4. ร.ต.ต.พิงพันธ์ เนตรรังษี ผู้บังคับหมวด
สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองนครราชสีมา
5. ส.ต.ต.สงค์ รุ่งเรือง
6. พลตำรวจสมัคร พิพัฒน์ เสงประเสริฐ
7. พลตำรวจสมัคร พู เจริญพร
8. พลตำรวจสมัคร กุ้ง ศรีรุ่งเรือง
9. พลตำรวจสมัคร บุญ กล้าหาญ

10. พลตำรวจสมัคร ประดิษฐ์ สุวรรณศักดิ์
11. พลตำรวจสมัคร สมศักดิ์ แหวนสำริด
12. พลตำรวจสมัคร จรัส สวัสดิ์
13. พลตำรวจสมัคร รอด ชาวดวง
14. พลตำรวจสมัคร ชูย์ แซ่เจีย
15. พลตำรวจสมัคร ชัยยุทธ ฌ สงขลา
16. พลตำรวจสมัคร อุดม พันภัย
17. พลตำรวจ อาแว อาแวกะจิ ตำรวจเกณฑ์⁴
18. พลตำรวจ เจ๊ะเลาะ มหาะมัด ตำรวจเกณฑ์
- 19.-30. พลตำรวจเกณฑ์ ที่เป็นไทยอิสลาม
อีก 11 นาย จำชื่อไม่ได้

ตำรวจทั้งหมดนี้เดินทางไปประทับเหตุ โดยเดิน
เท้าจากสถานีรถไฟตันหยงมัสไปยังที่เกิดเหตุซึ่งอยู่
ทางทิศตะวันตก ของสถานีรถไฟตันหยงมัส ระยะ
ทางประมาณ 17 กิโลเมตร กำลังตำรวจทั้ง 30 นาย
ดังกล่าว ออกเดินทางเวลาประมาณ 1 ทุ่ม ไปถึง
ศาลาที่พักริมทาง ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านดุงชงญอที่
เกิดเหตุราว 1 กิโลเมตร เมื่อเวลาประมาณเที่ยงคืน
จึงหยุดพักฟังดูเหตุการณ์ ได้ยินเสียงสวดมนต์ของ
พวกก่อการจลาจลดังกระหึ่มมาแต่ไกลจับใจความว่า
“อิลลอลอ อิลลอลอฯ” ร.ต.อ.บุญเลิศ เลิศปรีชา
พิจารณาเห็นว่ากำลังฝ่ายตรงข้ามมีมากหลายร้อย
คน ฝ่ายเรามีเพียง 30 น่าจะไม่สามารถระงับเหตุได้
ควรต้องขอกำลังเพิ่มเติม จึงเขียนหนังสือขอกำลัง
เพิ่มไปยัง พ.ต.ต.สมาน รูปคูปต์ ซึ่งตั้งกองอำนวยการ
อยู่ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอระแงะ แล้วมอบให้
ตำรวจ 2 นาย คือ พลฯ สมัครพิพัฒน์ เสงประเสริฐ
และพลฯ สมัครพู เจริญพร เป็นพยานำสาร⁵ นำ
หนังสือเดินทางกลับไปส่งในคืนนั้น จึงคงมีกำลังเหลือ
อยู่เพื่อเข้าปฏิบัติตามแผนในตอนเช้าวันที่ 26
เมษายน 2491 เพียง 28 นาย

ในคืนวันที่ 25 ร.ต.อ.บุญเลิศ ได้กำหนดแผน
ว่า ตอนเช้ามีดของวันที่ 26 เมษายน จะจัดตำรวจ 3
นาย เข้าไปล้อมพวกก่อการจลาจลออกมาจากที่มั่น

ตลาดชุมชน โดยให้ตำรวจที่ออกไปปล่อยปืนขึ้นฟ้า และให้ ร.ต.ต.พิงพันธ์ เนตรรังษี กับตำรวจรวม 10 นาย เป็นกองหน้าชุมนุมอยู่ในป่าข้างทาง เมื่อเห็นผู้ก่อการจลาจลไล่ตามตำรวจที่ออกไปปล่อย ก็ปล่อยให้ผ่านไปก่อนแล้วจึงนำกำลังเข้าโอบล้อมด้านหลัง พวกก่อการจลาจล เพื่อบีบบังคับให้ยอมจำนน ส่วน ร.ต.อ.บุญเลิศ ร.ต.ท.ตรี และ ร.ต.ต.นิมิต กับตำรวจอีกรวม 18 นาย จะคอยสกัดทางหลบหนีอยู่ทางด้านหน้าของพวกก่อการจลาจลที่จะบุกเข้ามา

การปะทะครั้งที่ 1

ครั้นใกล้เวลารุ่งสว่างประมาณ 05.00 น. ของวันที่ 26 เมษายน 2491 ร.ต.อ.บุญเลิศ ได้สั่งให้ตำรวจ 3 นาย มี พลข สมัคร บุญ กล้าหาญ เป็นหัวหน้าพร้อมด้วย พลข สมัคร ชัยยุทธ ณ สงขลา พลข สมัคร อุดม พันภัย เป็นกองล่า เดินทางเข้าไปยังหมู่บ้านชุมชนซึ่งพวกก่อการจลาจลยึดอยู่ตามแผนการที่วางไว้ และต่อมาอีกประมาณครึ่งชั่วโมง ก็มีเสียงโห่ร้องปนกับเสียงปืนดังขึ้นเป็นระยะๆ อยู่ชั่วครู่ ก็ปรากฏมีพวกก่อการจลาจลประมาณ 200 - 300 คน วิ่งไล่ตำรวจทั้ง 3 นาย ผ่านหน้า ร.ต.ต.พิงพันธ์ เนตรรังษี กับพวกที่ชุมนุมอยู่ในป่าข้างทาง ซึ่งได้รับคำสั่งให้คอยโอบล้อมข้างหลังตรงไปทางที่ ร.ต.อ.บุญเลิศ กับพวกชุมนุมอยู่ พวกก่อการจลาจลคนที่นำหน้าหนุ่มสาวสวมหมวกแดงถือมีดยาวเป็นอาวุธ ส่วนพวกที่ตามหลังมาถึงปืนยาวลูกซองบ้าง ปืนเล็กยาวแบบพระราม 6 และถือมีดดาบยาวบ้าง ทุกคนสวมหมวกสีขาว ตอนแรกที่ตำรวจทั้ง 3 วิ่งพลางหนีพลางได้ใช้อาวุธปืนเล็กยาวแบบ 83 ซึ่งเป็นปืนประจำตัวยิงขึ้นฟ้าไม่ได้ยิงไปที่ตัวพวกก่อการจลาจลตามที่ ร.ต.อ.บุญเลิศ สั่งการไว้จึงเป็นเหตุให้พวกก่อการจลาจลฮึกเหิมเข้าใจว่าพิธีอาบน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์จริงจนกระสุนปืนของตำรวจทำอะไรไม่ได้ จึงวิ่งเข้าตะลุมบอนกับ

ตำรวจทั้งหมด 28 นายที่ตั้งแถวต่อสู้ อาวุธปืนของตำรวจส่วนใหญ่คือปืนเล็กยาวแบบ 83 (ผลิตจากประเทศญี่ปุ่น) เป็นอาวุธปืนแบบลูกเลื่อน บรรจุกระสุนได้ครั้งละ 5 นัด และต้องขึ้นลำทุกครั้งที่จะทำการยิง ประกอบกับตำรวจทุกคนไม่ได้นำดาบปลายปืน เพื่อใช้ในการต่อสู้แบบตะลุมบอนติดตัวไปด้วย (ตำรวจทุกคนเคยฝึกท่าทางปืนมาแล้ว แต่ยังไม่เคยใช้งานจริงๆ เลย) เมื่อต้องเข้าทำการสู้รบแบบตะลุมบอนจึงเป็นฝ่ายเสียเปรียบต่อพวกก่อการจลาจลซึ่งมีกำลังมากกว่าหลายเท่า ส่วนนายตำรวจบางคนที่ใช้ปืนกลมือแบล็กมันนี่ก็ทำการยิงไม่ได้ผลเนื่องจากกระสุนบางนัดด้านขัดลำกล้องเพราะกระสุนเก่าเก็บนานๆ หลายปีจึงจะได้นำไปทำการฝึกซ้อมยิงเป้าสักครั้ง เมื่อเห็นสถานการณ์เสียเปรียบการต่อสู้ถึงขั้นตะลุมบอน ประมาณว่าตำรวจหนึ่งนายต่อพวกก่อการจลาจลเกือบ 20 คน และเมื่อเห็นว่าตำรวจถูกฆ่าตายไปหลายคน จึงจำเป็นต้องล่าถอยต่างคนต่างหลบหนีเข้าป่าข้างทางทั้งสองฟากถนนดินลูกรัง

หลังจากนั้นประมาณครึ่งชั่วโมง ร.ต.ต.พิงพันธ์ กับตำรวจ 3-4 นายซึ่งถอยหนีเข้าป่าข้างทางได้พบ ร.ต.ท.ตรี ซึ่งบาดเจ็บถูกยิงที่ต้นแขนซ้ายจึงเข้าช่วยเหลือนำกลับไปรวมกำลังกันที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอระแงะ ในตอนบ่ายวันที่ 26 เมษายน 2491 โดยรายงานเหตุการณ์ให้ นายจรรยา ณ สงขลา ข้าหลวงฯ กับ พ.ต.ต.สมาน รูปคุบต์ ผู้กำกับฯ ซึ่งตั้งกองอำนาจการอยู่ที่นั่นทราบและรอฟังคำสั่ง ต่อมาได้ทราบว่าทางกองอำนาจการเห็นว่าไม่สามารถจะเรียกกรมกำลังตำรวจจากอำเภออื่นๆ ภายในจังหวัดมาเสริมเพื่อระงับเหตุได้อีก จึงได้ใช้โทรเลขของสถานีรถไฟต้นยางมัส (ซึ่งเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ดีและรวดเร็วที่สุดในสมัยนั้น) รายงานเหตุและขอกำลังเพิ่มเติมไปยังข้าหลวงภาค 9 และผู้บังคับการตำรวจภูธรภาค 9 ที่จังหวัดสงขลาให้ช่วยเหลือ

รุ่งขึ้น ตอนบ่ายของวันที่ 27 เมษายน 2491 พ.ต.ท.แฝด วิชพันธุ์ รองผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต 9 (สงขลา) ซึ่งได้รับคำสั่งจาก พ.ต.อ.หลวงสนิท ตูลยารักษ์ ผู้บังคับการฯ ให้ระดมกำลังจากสถานี ตำรวจจังหวัดต่างๆ ในพื้นที่ภาค 9 และจากโรงเรียน พลตำรวจบ่อทอง (ปัตตานี) ได้รวมประมาณ 80 นาย นำกำลังเดินทางโดยทางรถยนต์บรรทุก 2 คัน มาถึงสถานีตำรวจภูธรระแงะ เพื่อวางแผนอำนวยความสะดวกการปราบปราม และได้ทำการสำรวจความเสียหายจากการปะทะครั้งที่ 1 ปรากฏว่ามีตำรวจขาดหายไปจากการปะทะไม่กลับมารายงานตัว รวม 4 นาย ซึ่งเข้าใจว่าได้เสียชีวิตในที่เกิดเหตุแล้ว คือ

1. ส.ต.ต.สงค์ รุ่งเรือง อายุ 30 ปี สังกัดกองกำกับการตำรวจภูธรสงขลามาช่วยราชการปราบปรามที่นครราชสีมา
2. พลฯ สมัคร บุญ กล้าหาญ อายุ 32 ปี สังกัดกองกำกับการตำรวจพัทลุงมาช่วยราชการปราบปรามที่นครราชสีมา
3. พลฯ สมัคร ประดิษฐ์ สุวรรณศักดิ์ อายุ 25 ปี ตำรวจนครราชสีมา
4. พลฯ สมัคร สมศักดิ์ แหวนสำริด อายุ 37 ปี ตำรวจนครราชสีมา

การปะทะครั้งที่ 2

ต่อมาในวันที่ 28 เมษายน 2491 ประมาณ 08.00 น. พ.ต.ท.แฝด วิชพันธุ์ พร้อมกำลังตำรวจประมาณ 100 นาย มี ร.ต.ต.พิงพันธุ์ เนตรรังษี เป็นผู้นำทางเคลื่อนกำลังจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอระแงะเข้าไปยังตำบลกะลีซา (ห่างจากสถานีรถไฟตันหยงมีสประมาณ 8 กิโลเมตร) ซึ่งเป็นจุดครึ่งทางระหว่างสถานีรถไฟตันหยงมีสกับบ้านดุงขงญอ ที่พวกก่อการจลาจลยึดอยู่ เพื่อสอบถามเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวของพวกก่อการจลาจลจากชาวบ้านใกล้เคียง ได้ความว่าพวกจลาจลกำลังฮึกเหิม

ที่มีชัยชนะต่อทางราชการและฆ่าตำรวจตายหลายคน ยังคงยึดพื้นที่ชุมนุมสวดมนต์ทำพิธีอาบน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์อยู่เช่นเดิม พ.ต.ท.แฝด จึงตัดสินใจที่จะใช้กำลังเข้าทำการปราบปรามโดยเด็ดขาด ได้สั่งกำลังทั้งหมดออกเดินทางจากตำบลกะลีซาในตอนบ่ายวันนั้น ใช้เวลาเดินทางราว 2 ชั่วโมง เมื่อเดินทางพ้นชายป่าถึงทุ่งนาห่างจากหมู่บ้านดุงขงญอที่ผู้ก่อการจลาจลยึดอยู่ราว 200 เมตร ขณะนั้นเวลาประมาณ 16.00 น. เมื่อเห็นฝ่ายตำรวจ พวกก่อการจลาจลหนุ่มขานหนุ่มขานบร้อยซึ่งมีทั้งอาวุธปืนลูกซองยาวและมีดดาบยาวหลายร้อยคนได้พากันวิ่งกรูออกมาจากหมู่บ้าน ระยะห่างจากกองกำลังตำรวจราว 100 เมตร พ.ต.ท.แฝด จึงสั่งให้ขยายแถวใช้คันทนาเป็นที่กำบังทำการยิงต่อสู้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดจลาจลเข้าประชิดถึงตัว ได้ทำการยิงต่อสู้กันอยู่นานเกือบมืดฝ่ายเราซึ่งอยู่ในภูมิประเทศที่เสียเปรียบก็ยังไม่สามารถบุกเข้ายึดหมู่บ้านคืนมาได้ประกอบกับมีพลตำรวจสมัคร วิญญู ไกรเทพ ถูกกระสุนปืนของพวกก่อการจลาจลที่ศีรษะเสียชีวิตอีก 1 นาย ทั้งเวลาได้มืดค่ำลง มองไม่เห็นฝ่ายตรงข้ามแล้ว ทำให้การต่อสู้เสียเปรียบเพราะฝ่ายตรงข้ามมีความชำนาญภูมิประเทศกว่า พ.ต.ท.แฝด จึงสั่งถอนกำลังกลับไปตั้งมั่นอยู่ที่ตำบลกะลีซา เพื่อหาข่าวและวางแผนที่จะดำเนินการต่อไป

วันรุ่งขึ้นที่ 29 เมษายน 2491 ในตอนบ่ายระหว่างรอฟังความเคลื่อนไหวของผู้ก่อการจลาจลจากชาวบ้านที่ส่งเข้าไปสืบสวน ได้มี ร.อ.เฉลิมคงสุวรรณ และ ร.ต.ทำนอง รุ่งสัมพันธ์ นำกำลังทหารราบจากค่ายเสนาณรงค์ (หาดใหญ่) จำนวน 1 กองร้อยมาถึงตำบลกะลีซา รายงานตัวต่อ พ.ต.ท.แฝด ว่าทางราชการทหารได้สั่งให้มาช่วยตำรวจปราบปรามพวกก่อการจลาจล ฝ่ายทหารได้ตั้งค่ายพักอยู่ด้วยกันที่นั่นเพื่อรอฟังข่าวฝ่ายตรงข้าม

ในตอนเย็นวันนั้นชาวบ้านที่อาสาไปสืบข่าว

กลับมาแจ้งว่าในการปะทะครั้งที่ 2 เมื่อ 28 เมษายน 2491 นั้น พวกก่อการจลาจลถูกกระสุนปืนล้มตายจำนวนมาก จึงเกิดความเกรงกลัวพากันหลบหนี แยกย้ายออกจากหมู่บ้านดุงงูออกไปหมดแล้ว ขณะนั้นเป็นเวลาเย็นใกล้ค่ำแล้ว พ.ต.ท.แฝด จึงสั่งให้กองกำลังหยุดพักอีก 1 คืน

วันที่ 30 เมษายน 2491 ตอนเช้าหลังจากหุงอาหารกินแล้ว พ.ต.ท.แฝด จึงนำกำลังตำรวจออกจากตำบลกะลีซาเดินทางเข้ายึดหมู่บ้านดุงงูและตรวจสถานที่เกิดเหตุเพื่อสอบสวนทำสำนวนดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิด ส่วนกำลังทหารของ ร.อ.เสริม คงสุวรรณ 1 กองร้อย ยังคงเตรียมพร้อมตั้งรักษาการณ์อยู่ที่ตำบลกะลีซา

เมื่อไปถึงบริเวณที่ปะทะกันครั้งแรกได้พบศพตำรวจที่ถูกฝ่ายจลาจลฆ่าตาย 4 นาย ตามรายชื่อข้างต้น พ.ต.ท.แฝด วิษพันธ์ จึงสั่งการให้ ร.ต.ต. พิงพันธ์ เนตรรังษี กับพวกตำรวจ 4-5 นาย ช่วยกันทำการเผาศพตำรวจทั้ง 4 นาย ณ บริเวณที่เกิดเหตุ นั้น เพราะเสียชีวิตมาหลายวันแล้ว สภาพศพเน่าเปื่อยมีหนอนขึ้นจนจำหน้าแทบไม่ได้ ไม่สามารถนำศพกลับไปบำเพ็ญกุศลยังอำเภอระแงะได้เนื่องจากต้องเดินทางด้วยเท้าระยะทางถึง 17 กิโลเมตร เมื่อเผาศพเสร็จแล้วจึงนำกระดูกห่อผ้าขาวกลับไปทำบุญบำเพ็ญกุศลที่ อำเภอมืองนราธิวาส ส่วนศพพลฯ สมัคร วิญญู ไกรเทพ ได้นำกลับไปยัง สภ.อ.ระแงะ ตั้งแต่วันที่ปะทะครั้งที่ 2 แล้ว และต่อมาได้ทำการบรรจุอัฐิบางส่วนที่ขอจากญาติของตำรวจที่เสียชีวิตทั้ง 5 นาย ไว้ในอนุสาวรีย์รูปกระสุนปืนเล็กยาวที่ได้จัดสร้างขึ้นภายหลังในบริเวณสนามหญ้าหน้าสถานีตำรวจนราธิวาส (หลังเก่า) อีกด้วย

วันที่ 2 พฤษภาคม 2491 ร.ต.อ.บุญเลิศ เลิศปรีชา รองผู้กำกับฯ ได้เดินทางกลับมาสมทบและนำ ร.อ.เสริม คงสุวรรณ ร.ต.ทำนอง รุ่งสัมพันธ์ กับกำลังทหารส่วนหนึ่งออกสำรวจภูมิประเทศและ

อนุสาวรีย์รูปกระสุนปืนหน้าสถานีตำรวจภูธรจังหวัดนราธิวาส
(ดูไลดี ยามา : ถ่ายภาพ)

ติดตามพวกก่อการจลาจลที่หลบหนี พบกระท่อมและโรงพิธีอาบน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์บนภูเขาทอลูม 46 หลัง จึงได้เผาทำลายเพื่อมิให้เป็นที่พักอาศัยแก่พวกก่อการจลาจลอีกต่อไป

นอกจากนี้ ยังพบหลุมฝังศพของผู้ก่อการจลาจลอีกหลายแห่งและมีสิ่งของถูกทิ้งไว้จำนวนมาก คือ เสื้อผ้า ข้าวสาร เสื้อ ฯลฯ ทางกรมสืบสวนทราบฯ พวกก่อการจลาจลส่วนใหญ่ที่เป็นหัวหน้าได้หลบหนีข้ามภูเขาเข้าไปยังเมืองปาโลม รัฐกลันตัน และมีกลุ่มย่อยๆ มุ่งหน้าไปทางตำบลกะนัวะ อำเภอรือเสาะ ตำบลสากอ อำเภอสู่ไหงปาดี อีกด้วย

หลังจากการฟื้นฟูสภาพหมู่บ้านและชาวบ้านที่หนีตายได้กลับมาอยู่อาศัยในหมู่บ้านดุงงูตามเดิมแล้ว พ.ต.ท.แฝด ได้สั่งการให้ ร.ต.ต.พิงพันธ์ กับพวกตำรวจอีก 20 นาย เข้ารักษาการณ์ในหมู่บ้านดุงงูต่อไปอีกเป็นเวลา 3 เดือน เมื่อเห็นว่าเหตุการณ์สงบเรียบร้อยดีแล้ว ทางผู้บังคับบัญชา

จึงสั่งให้ ร.ต.ต.พิงพันธ์ กับพวกเดินทางกลับสังกัด โดยมอบภารกิจในการรักษาความสงบที่บ้านดุงขงญอ คืนให้แก่หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอระแงะตามเดิม สำหรับตำรวจที่เสียชีวิตในการปะทะ 2 ครั้ง ทั้ง 5 นาย ได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนคนละ 7 ขั้น และได้เลื่อนยศเป็น ส.ต.ท. รับเงินเดือนๆ ละ 26 บาท ร.ต.ท.ตรี ศุภศิริ ซึ่งถูกยิงที่แขนซ้ายได้รับการเลื่อนขั้น 5 ขั้น จาก ร.ต.ท. เงินเดือน 120 บาท เป็น ร.ต.อ. อัตราเงินเดือน 170 บาท และ ร.ต.ต.พิงพันธ์ เนตรรังษี กับพวกที่ไม่ได้รับบาดเจ็บ แต่ก็ได้ปฏิบัติ งานเสี่ยงอันตรายใกล้ต่อชีวิต ได้รับการเลื่อนขั้น

คนละ 3 ขั้น ร.ต.ต.พิงพันธ์ เลื่อนขั้นจาก ร.ต.ต. อัตราเงินเดือน 100 บาท ขึ้นเป็น ร.ต.ท. อันดับสอง รับเงินเดือนๆ ละ 130 บาท และได้รับการแต่งตั้ง เป็นหัวหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอยิ่งอ จังหวัด นราธิวาส ส่วน ร.ต.ต.นิมิต ปิยะธรรม หัวหน้าสถานี ตำรวจภูธร อำเภอบาเจาะ ได้รับการเลื่อนยศเป็น ร.ต.ท. เช่นเดียวกัน แต่ก็ได้เกิดการล้มป่วยเพราะ ความเครียดและต้องลาออกจากราชการไป ซึ่งน่าจะ เกิดจากการปะทะชั้นตะลุมบอนและได้เห็นตำรวจ ถูกพวกก่อการจลาจลฆ่าตายไปต่อหน้าหลายคน (๕)

หมายเหตุ

- 1 บ้านดุงขงญอ ปัจจุบันนี้คือ อำเภอจะแนะ จังหวัดนราธิวาส
- 2 ประเทศมลายู หมายถึงประเทศมาเลเซีย ซึ่งประกาศเอกราชเมื่อ 31 สิงหาคม 2500 ขณะเกิดเหตุ (เดือนเมษายน 2491) ยังเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ที่กลับมาปกครองมลายูอีกครั้งหลังจากญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้สงคราม เมื่อเดือนสิงหาคม 2488
- 3 ข้าหลวง คือผู้ว่าราชการจังหวัดในปัจจุบันนี้
- 4 ตำรวจเกณฑ์ สมัยก่อนประชาชนในสี่จังหวัดภาคใต้ ซึ่งส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ไม่นิยมอาชีพ ตำรวจเพราะเสี่ยงอันตรายและเงินเดือนน้อย โดยมากชอบอาชีพทำสวนยางพาราหรือ เหมือนแรติบุกเนื่องจากรายได้ดี กำลังพลของสถานีตำรวจทั่วๆ ไปจึงมีไม่ครบตามอัตรา กำลังที่กรมตำรวจวางไว้ จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับทางราชการทหารขอแบ่งทหาร เกณฑ์จากบุคคลในพื้นที่มาเป็นตำรวจเกณฑ์ เพื่อช่วยตำรวจสมัครทำหน้าที่รักษาความ สงบเรียบร้อย รับเงินเดือนๆ ละ 4 บาท (เบี้ยเลี้ยงต่างหาก) โดยทางกองกำกับการ ตำรวจแต่ละจังหวัดจะนำบุคคลเหล่านี้มาทำการฝึกสอนเอง ใช้หลักสูตรเดียวกับการฝึก ทหารใหม่ กินอยู่หลับนอนบนสถานีตำรวจ แต่เพิ่มเติมด้วยวิชากฎหมายต่างๆ ที่เป็น พื้นฐานของงานตำรวจเข้าไปอีก นอกจากนี้ตำรวจเกณฑ์ที่เป็นไทยอิสลาม (เมื่อ พ.ศ. 2491) ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ ทั้งยังฟังและพูดภาษาไทยไม่ได้ทางราชการจึงต้อง เปิดห้องเรียนสอนหนังสือไทยให้อีกด้วย วันละ 2 ชั่วโมง ระหว่าง 10.00 - 12.00 น. หลัง การฝึกในตอนเช้า เมื่อตำรวจเกณฑ์รับราชการครบ 2 ปีแล้ว ก็จะปลดประจำการไป เช่นเดียวกับทหารเกณฑ์ หากผู้ใดที่มีความประพฤติดีไม่เคยถูกลงโทษต้องการสมัคร ต่อ ทางราชการก็จะรับไว้เป็นพลตำรวจสมัคร
- 5 ให้นำสาร ขณะเกิดเหตุปี พ.ศ. 2491 หน่วยงานของตำรวจยังไม่มีเครื่องมือสื่อสารใดๆ ใช้จึงต้องใช้ ให้นำสารในการติดต่อสื่อสาร

พ.ต.ท.แฝด วิชพันธ์	ยศครั้งสุดท้าย พลตำรวจโท/ตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจภูธร (ขณะนั้นกรมตำรวจมีผู้บัญชาการตำรวจภูธรเพียงคนเดียว ตั้งสำนักงานอยู่ในกรมตำรวจ)
พ.ต.ต.สมาน ฐูปุคต์	ยศครั้งสุดท้าย พลตำรวจโท/ตำแหน่งผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ
ร.ต.อ.บุญเลิศ เลิศปรีชา	ยศครั้งสุดท้าย พันตำรวจโท/ตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย (ส.ส. จังหวัดนครนายก)
ร.ต.ต.พิงพันธ์ เนตรรังษี	ยศครั้งสุดท้าย พลตำรวจโท/ตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจภูธร 4 สงขลา (14 จังหวัดภาคใต้)

เอกสารอ้างอิง

- หนังสือเรื่อง “ประเทศไทยกับการส่งเสริมศาสนาอิสลาม” ซึ่งกรมตำรวจพิมพ์แจก เมื่อปี พ.ศ. 2492 ในงานพระราชทานเพลิงศพตำรวจที่เสียชีวิตในคราวปราบปรามพวกก่อการจลาจล พ.ศ. 2491
- บันทึกช่วยจำของ ร.ต.ต.พิงพันธ์ เนตรรังษี
ข้อสังเกต ตำรวจที่เสียชีวิตจากการต่อสู้ทั้ง 5 นาย เป็นตำรวจที่นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด

■ สถานการณ์ความไม่สงบชายแดนภาคใต้ในรอบ 65 เดือน

ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep south watch) สรุปสถิติความรุนแรงจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรอบ 65 เดือนนับตั้งแต่มกราคม 2547 จนถึงเดือนพฤษภาคม 2552 เกิดเหตุการณ์ยิง ระเบิด วางเพลิงและการก่อวินาศกรรมอื่น ๆ จำนวนประมาณ 8,908 เหตุการณ์ ทำให้มีผู้เสียชีวิตประมาณ 3,471 คน และบาดเจ็บประมาณ 5,740 คน รวมเป็นผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บรวมกันทั้งสิ้น 9,211 คน กล่าวโดยรวม เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรอบ 65 เดือนหรือ 5 ปีกับอีก 5 เดือนที่ผ่านมา มีผลกระทบทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและการบาดเจ็บสูญเสียชีวิตของผู้คนทั้งฝ่ายประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ รวมแล้วเกือบถึงหมื่นคนแล้ว

ขณะที่ความรุนแรงรายเดือนดูเหมือนจะลดระดับลงมากอย่างมีนัยสำคัญนับตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ต้นปี 2552 แนวโน้มเหตุการณ์ดูเหมือนจะเพิ่มระดับความรุนแรงขึ้น แม้โดยทั่วไปจะดูต่ำกว่าระดับเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นก่อนหน้านี้ในปี พ.ศ. 2547 - 2549 แต่แนวโน้มเหตุการณ์ความรุนแรงรายวันและรายเดือนตั้งแต่ต้นปีนี้เป็นต้นมา ระดับความรุนแรงขยับขึ้นสูงถึงประมาณ 100 ครั้งต่อเดือน โดยเฉพาะในเดือนมกราคม มีนาคมและเดือนเมษายน มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 86, 103, และ 98 ครั้งโดยประมาณ เหตุการณ์ที่เพิ่มสูงขึ้นเกิดจากการปฏิบัติการที่เกิดจากการยิงสังหารรายวัน และการวางระเบิดซึ่งมีจำนวนสูงขึ้น